

IMMUN TIZIMI KASALLIKLARI, ALLERGIYA TURLARI*Axrorov Azamat A'zamqul o'g'li**Emu University 2-kurs**farmatsevtika 201-A guruh**Ilmiy rahbar:**Istamova Sitorabonu Anvar qizi***ANNOTATSIYA**

Immun tizimi kasalliklari va allergiya turlari zamonaviy tibbiyotda muhim o'rin egallaydi. Ushbu maqolada immun tizimining asosiy funksiyalari, uning kasalliklari va allergik reaksiyalar haqida batafsil ma'lumot beriladi. Immun tizimi organizmni turli infeksiyalardan himoya qilishda muhim rol o'ynaydi, ammo ba'zi hollarda uning noto'g'ri ishlashi turli kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Autoimmun kasalliklar, masalan, lupus va revmatoid artrit, immun tizimining o'z hujayralariga qarshi kurashi natijasida yuzaga keladi. Allergiya esa, immun tizimining allergenlarga nisbatan haddan tashqari sezgirliги natijasida paydo bo'ladi. Ushbu maqolada allergiya turlariga, jumladan, oziq-ovqat allergiyalari, nafas yo'llari allergiyalari va teri allergiyalari haqida ham ma'lumotlar keltiriladi. Immun tizimi kasalliklari va allergiyalarni aniqlash, davolash va oldini olish usullari ham muhokama qilinadi. Maqola, shuningdek, immun tizimining sog'lom faoliyatini ta'minlash uchun zarur bo'lgan omillarni ham yoritadi.

Kalit so'zlar: immun tizimi, allergiya turlari, autoimmun kasalliklar, gipersenzitivlik, antigen va antitelolar, profilaktika, farmatsevtika, allergenlar.

ЗАБОЛЕВАНИЯ ИММУННОЙ СИСТЕМЫ И ВИДЫ АЛЛЕРГИИ*Автор: Axrorov Azamat**Студент 2 курса фармацевтического факультета, группа 201-А, Emu University**Научный руководитель:**Истамова Ситорабону Анвар кизи***АННОТАЦИЯ**

Заболевания иммунной системы и виды аллергии занимают важное место в современной медицине. В данной статье представлена подробная информация об основных функциях иммунной системы, её заболеваниях и аллергических реакциях. Иммунная система играет ключевую роль в защите организма от различных инфекций, однако в некоторых случаях её неправильное

функционирование может привести к различным патологиям. Аутоиммунные заболевания, такие как волчанка и ревматоидный артрит, возникают в результате борьбы иммунной системы против собственных клеток организма. Аллергия же появляется вследствие гиперчувствительности иммунной системы к аллергенам. В статье также приводятся сведения о видах аллергии, включая пищевую, респираторную и кожную аллергию. Обсуждаются методы диагностики, лечения и профилактики заболеваний иммунной системы и аллергии. Кроме того, в статье освещаются факторы, необходимые для обеспечения здорового функционирования иммунной системы.

Ключевые слова: иммунная система, виды аллергии, аутоиммунные заболевания, гиперчувствительность, антигены и антитела, профилактика, фармацевтика, аллергены.

IMMUNE SYSTEM DISEASES AND TYPES OF ALLERGY

Author: Axrorov Azamat A'zamqul o'g'li

2nd-year Pharmacy student, Group 201-A, Emu University

Scientific Supervisor: Istamova Sitorabonu Anvar qizi

ABSTRACT

Immune system diseases and types of allergies hold a significant place in modern medicine. This article provides detailed information on the basic functions of the immune system, its disorders, and allergic reactions. The immune system plays a crucial role in protecting the body from various infections; however, in some cases, its malfunction can lead to various diseases. Autoimmune diseases, such as lupus and rheumatoid arthritis, occur as a result of the immune system attacking the body's own cells. Allergy, on the other hand, arises from the immune system's hypersensitivity to allergens. The article also provides information on types of allergies, including food allergies, respiratory allergies, and skin allergies. Methods for diagnosing, treating, and preventing immune system diseases and allergies are also discussed. Additionally, the article highlights the factors necessary to ensure the healthy functioning of the immune system.

Keywords: immune system, types of allergy, autoimmune diseases, hypersensitivity, antigens and antibodies, prevention, pharmaceuticals, allergens.

KIRISH

Immun tizimi — organizmning turli xil kasalliklar va infeksiyalarga qarshi kurashish qobiliyatini ta'minlaydigan murakkab tizimdir. U organizmni zararli mikroblar, viruslar va boshqa patogenlardan himoya qiladi. Immun tizimining to'g'ri

ishlashi, sog'lom hayot tarzining asosiy omillaridan biridir. Ammo ba'zi hollarda immun tizimi o'z vazifasini bajarishda nosozliklarga duch kelishi mumkin. Bu holatlar immun tizimi kasalliklari deb ataladi va ular turli xil shakllarda namoyon bo'lishi mumkin.

Allergiya, immun tizimining noto'g'ri javob berishidan kelib chiqadigan bir holatdir. Bunda organizm odatda zararli deb hisoblamaydigan moddalar, masalan, pollen, hayvonlar qoplamalari yoki oziq-ovqat mahsulotlariga nisbatan haddan tashqari sezgirlik ko'rsatadi. Allergiya turli belgilar bilan namoyon bo'lishi mumkin, jumladan, teri toshmalari, nafas olish qiyinlashuvi yoki oshqozon-ichak muammolari. Immun tizimi kasalliklari va allergiyalar, shuningdek, zamonaviy hayotda keng tarqalgan muammolar bo'lib, ularning oldini olish va davolash uchun zamonaviy tibbiyotda ko'plab tadqiqotlar olib borilmoqda. Bu mavzu, sog'liqni saqlash va hayot sifatini yaxshilash uchun juda muhimdir.

Immun tizimi kasalliklarining sabablari va mexanizmlari

Kasallik guruhi	Asosiy sabablari	Rivojlanish mexanizmi
Autoimmun kasalliklar (masalan, revmatizm, qandli diabet 1-tur)	Genetik moyillik, virusli infeksiyalar, ekologik omillar.	Immun tizimi adashib, o'z organizmining sog'lom hujayralarini yot modda deb qabul qiladi va ularni yo'q qila boshlaydi.
Gipersenzitivlik (Allergiya)	Allergenlar (chang, oziq-ovqat), dori vositalari, irsiyat.	Immun tizimi zararsiz tashqi moddalarga haddan tashqari kuchli (agressiv) javob beradi, natijada to'qimalar yallig'lanadi.
Immun tanqisligi (masalan, OITS/VICH)	Viruslar, radiatsiya, noto'g'ri ovqatlanish, tug'ma nuqsonlar.	Immun tizimining ma'lum bir bo'g'ini (masalan, T-limfotsitlar) ishdan chiqadi yoki soni kamayadi , natijada organizm infeksiyalarga qarshi tura olmaydi.

Immun tizimi kasalliklari organizmning immun javobini buzadigan turli omillar natijasida yuzaga keladi. Bu kasalliklar asosan ikki guruhga bo'linadi: autoimmun kasalliklar va immun yetishmovchilik kasalliklari. Autoimmun kasalliklarda organizm o'zining to'qimalarini begona deb hisoblab, ularga qarshi immun javob beradi. Bu jarayonning sabablari genetik omillar, atrof-muhit ta'siri va infeksiyalar bo'lishi mumkin. Misol uchun, revmatoid artrit va lupus kabi kasalliklar autoimmun kasalliklar qatoriga kiradi.

Immun yetishmovchilik kasalliklari esa organizmning immun tizimining zaiflashishi yoki yo'qolishi bilan bog'liq. Bu kasalliklar tug'ma va orttirilgan bo'lishi mumkin. Tug'ma immun yetishmovchilik kasalliklari, masalan, X-linked agammaglobulinemia, organizmda immun tizimining normal rivojlanmasi uchun zarur bo'lgan genetik mutatsiyalar natijasida yuzaga keladi. Ortirilgan immun yetishmovchilik kasalliklari esa viruslar, masalan, OIV, yoki boshqa omillar ta'sirida rivojlanadi.

Immun tizimining kasalliklari ko'plab simptomlar va belgilarga ega bo'lishi mumkin, jumladan, doimiy charchoq, infeksiyalarga moyillik, teri o'zgarishlari va boshqalar. Ushbu kasalliklarni davolashda immun tizimining faoliyatini tiklashga qaratilgan turli strategiyalar qo'llaniladi, jumladan, dori-darmonlar, immunoterapiya va hayot tarzini o'zgartirish. Immun tizimining salomatligini saqlash uchun to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faollik va stressni kamaytirish muhimdir.

Allergiya turlari va ularning belgilari

Allergiya turi	Asosiy allergenlar	Asosiy belgilari
Respirator (nafas yo'li)	Chang, o'simlik gulchangi (pollinoz), hayvon yungi, mog'or.	Burun bitishi, aksirish, burun oqishi (rinit), ko'z yoshlanishi va qichishishi.
Oziq-ovqat allergiyasi	Sut, tuxum, yong'oqlar, dengiz mahsulotlari, sitrus mevalar, asal.	Lab va til shishishi, ko'ngil aynishi, qorin og'rig'i, teri toshmalari (eshakemi).

Allergiya turi	Asosiy allergenlar	Asosiy belgilari
Teri allergiyasi	Kosmetika, yuvish vositalari, metallar (nikel), lateks.	Terining qizarishi, qichishish, quruqlik va pufakchalar paydo bo'lishi (dermatit).
Hasharotlar chaqishi	Ari, asalari va chumoli zahri.	Chaqilgan joyda kuchli shish, og'riq, qizarish; og'ir holatlarda nafas qisishi.
Dori allergiyasi	Antibiotiklar (penitsillin), yallig'lanishga qarshi dorilar, vaksinalar.	Isitma chiqishi, toshmalar, qichishish, ba'zan bo'g'ilish hissi.

Allergiya – bu organizmning turli moddalar, ya'ni allergenlarga nisbatan ortiqcha sezgirligi natijasida yuzaga keladigan reaksiyadir. Allergiya turlari ko'p, ularning har biri o'ziga xos belgilarga ega.

Eng keng tarqalgan allergiya turlaridan biri oziq-ovqat allergiyasidir. Bu allergiya turli mahsulotlarga, masalan, sut, tuxum, yong'oq, baliq va boshqa oziq-ovqatlarga nisbatan paydo bo'lishi mumkin. Oziq-ovqat allergiyasi ko'pincha qichishish, toshma, oshqozon og'rig'i va nafas olishda qiyinchilik kabi belgilar bilan namoyon bo'ladi.

Bundan tashqari, nafas olish tizimiga ta'sir qiluvchi allergiyalar ham mavjud. Bu turga polen, chang, hayvonlar sochlari kabi allergenlar sabab bo'lishi mumkin. Nafas olish allergiyalari odatda burun oqishi, ko'zlarning qizarishi, qichishishi va nafas olishda qiyinchilik bilan kechadi.

Teriga ta'sir qiluvchi allergiyalar ham keng tarqalgan. Ular ko'pincha teri toshmali, qichishish yoki qizil dog'lar bilan namoyon bo'ladi. Bu turdagi allergiyalar sababi kimyoviy moddalar, kosmetikalar yoki boshqa teriga ta'sir qiluvchi mahsulotlar bo'lishi mumkin.

Allergiya belgilari har bir insonda turlicha ko'rinishda bo'lishi mumkin. Shuning uchun, agar sizda allergik reaksiyalar paydo bo'lsa, mutaxassisga murojaat qilishingiz muhimdir. Allergiyani aniqlash va davolash uchun to'g'ri tahlil va maslahatlar zarur.

Immun tizimini mustahkamlash usullari va profilaktika tadbirlari

Immun tizimini mustahkamlash va kasalliklarning oldini olish inson salomatligi uchun juda muhimdir. Immun tizimi organizmni turli infeksiyalardan va kasalliklardan himoya qiladi. Ushbu tizimni mustahkamlash uchun bir qancha usullar va profilaktika tadbirlari mavjud.

Birinchidan, to'g'ri ovqatlanish immun tizimini kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Meva va sabzavotlar, ayniqsa, vitaminlar va mineral moddalar bilan boy bo'lganlar, organizmning himoya funksiyalarini yaxshilaydi. C vitamini, D vitamini va sink kabi moddalar immun tizimini qo'llab-quvvatlaydi. Shuningdek, oqsilga boy oziq-ovqatlar, masalan, go'sht, baliq, tuxum va dukkaklilar ham zarurdir.

Ikkinchidan, jismoniy faollik ham immun tizimini mustahkamlashga yordam beradi. Muntazam jismoniy mashqlar qon aylanishini yaxshilaydi va stressni kamaytiradi. Bu esa, o'z navbatida, immun tizimining samaradorligini oshiradi.

Uchinchidan, to'g'ri uyqu ham juda muhimdir. Yaxshi uyqu organizmning tiklanishiga yordam beradi va immun tizimini kuchaytiradi. Har kuni yetarli darajada uyqu olish, stress darajasini kamaytiradi va umumiy salomatlikni yaxshilaydi.

Shuningdek, gigiena qoidalariga rioya qilish, masalan, qo'llarni muntazam yuvish va toza muhitda yashash, kasalliklarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Vaksinatsiya ham profilaktika tadbirlaridan biridir. Vaksinalar organizmni ma'lum kasalliklardan himoya qilish uchun tayyorlaydi.

Shu tarzda, immun tizimini mustahkamlash va kasalliklarning oldini olish uchun to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faollik, yaxshi uyqu va gigiena qoidalariga amal qilish zarur. Bu usullar orqali inson salomatligini saqlash va mustahkamlash mumkin.

XULOSA

Immun tizimi kasalliklari va allergiya turlari zamonaviy tibbiyotda muhim o'rin tutadi. Immun tizimi organizmni turli infeksiyalar, viruslar va boshqa zararli agentlardan himoya qilishda asosiy rol o'ynaydi. Ammo ba'zida immun tizimi o'zining normal funksiyasini bajara olmaydi va bu turli kasalliklar, masalan, autoimmun kasalliklar, paydo bo'lishiga olib keladi. Autoimmun kasalliklar, immun tizimi o'zining to'g'ri ishlashidan chetga chiqib, sog'lom hujayralarga hujum qilishi natijasida yuzaga keladi.

- a. Allergiya esa, immun tizimining ma'lum moddalar (allergenlar) ga nisbatan haddan tashqari sezgirligi natijasida paydo bo'ladi. Bu holat organizmda turli xil reaksiyalarni, masalan, teri toshmalari, nafas olish qiyinlashuvi yoki hatto anafilaktik shok kabi jiddiy alomatlarini keltirib chiqarishi mumkin.
- b. Shu sababli, immun tizimi kasalliklari va allergiyalarni aniqlash, davolash va oldini olish uchun zamonaviy tadqiqotlar va innovatsion usullarni qo'llash juda muhimdir. Har bir inson o'z sog'lig'ini saqlash va immun tizimini mustahkamlash uchun to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faoliyat va stressni boshqarish kabi oddiy, lekin samarali usullarni qo'llashni unutmasligi lozim.

2. FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. A. A. Abdullayev, "Immun tizimi kasalliklari va ularning patogenezi", Tibbiyot jurnali, 2020.
2. M. S. Qodirov, "Allergiya va uning turlari: klinik va immunologik jihatlari", Allergologiya va immunologiya, 2019.
3. L. X. Ismoilova, "Immun tizimi kasalliklari: diagnostika va davolash usullari", O'zbekiston tibbiyot jurnali, 2021.
4. R. M. Tursunov, "Allergik reaksiyalar va ularning oldini olish", Tibbiyot fanlari, 2022.
5. D. A. Rahmonov, "Immun tizimining o'zgarishlari va kasalliklar: nazariy va amaliy jihatlari", Immunologiya va allergologiya, 2023.
6. S. F. Karimova, "Allergiya va uning turlari: epidemiologiya va davolash", O'zbekiston allergologiya jurnali, 2020.
7. E. N. Murodov, "Immun tizimi kasalliklari: yangi tadqiqotlar va yondashuvlar", Tibbiyot innovatsiyalari, 2021.
8. T. X. Yuldashev, "Immun tizimi va allergik kasalliklar: asosiy tamoyillar", Fan va texnologiya, 2022.